

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาหนึ่ง (Descriptive Cross-sectional study) เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ (Incidence) และอัตราส่วนสัมพัทธ์ (Relative Rate) ของการเกิดโรคอุจจาระร่วงในประชากรของอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ปี พ.ศ.2548 ตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ และศึกษาลักษณะการกระจาย (ร้อยละ) ของพฤติกรรมอนามัย การปฏิบัติกรสุขาภิบาล ความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง และความรู้เรื่องการสุขาภิบาล ของการเกิดโรคอุจจาระร่วงในกลุ่มผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

1. ประชากร

1. ประชากรในการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ อุบัติการณ์ และอัตราส่วนสัมพัทธ์ ครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงของอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ที่รายงานทางระบาดวิทยา แบบ รง. 506 โดยเอาผู้ป่วยที่รายงานทางระบาดวิทยา แบบ รง. 506 ตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 ถึงเดือนธันวาคม 2548 จำนวน 1,048 คน

2. ประชากรในการศึกษาลักษณะการกระจาย (ร้อยละ) ของพฤติกรรมอนามัย การปฏิบัติกรสุขาภิบาล ความรู้เรื่องการสุขาภิบาล และความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง ครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2548 ถึงเดือนมีนาคม 2549 โดยสุ่มเลือกตัวอย่างมาใช้ศึกษา จำนวน 172 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือประกอบในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลผู้ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา มีประจำอยู่ทุกโรงพยาบาลประจำอำเภอ และทุกสาธารณสุขอำเภอ คือ โปรแกรม Epidem

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคอุจจาระร่วง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นเองจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์พฤติกรรมอนามัย

ส่วนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์การปฏิบัติกรสุขาภิบาล

ส่วนที่ 4 แนวทางการสัมภาษณ์ความรู้เรื่องการสุขาภิบาล

ส่วนที่ 5 แนวทางการสัมภาษณ์ความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content Validity) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญอีก 2 ท่านจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ และโรงพยาบาลอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ หลังม่งเครื่องมือให้ท่านช่วยตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงของเครื่องมือนำมาหาค่า Content Validity Index ได้เท่ากับ 0.874 โดยการเอาจำนวนข้อคำถามที่มีความเห็นตรงกันของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 กับคนที่ 2หารด้วยจำนวนข้อทั้งหมดได้เท่ากับ 0.814 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 กับคนที่ 3 หารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด ได้เท่ากับ 0.804 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 กับคนที่ 2 หารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด ได้เท่ากับ 0.813 แล้วเอาค่าที่ได้ของแต่ละคูมารวมกัน $(0.811+0.804+0.8)$ แล้วหารด้วย 3

การทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) หลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) กับกลุ่มผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่อำเภอทอง จังหวัดแพร่ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราค (Conbrach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.81

3. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมมนุษย์ ผู้ศึกษาได้ยึดหลักจรรยาบรรณ และเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกศึกษาโดยผู้ศึกษาได้แนะนำตัวพร้อมแจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการศึกษา โดยได้รับความยินยอมจากบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษาว่ายินดีให้เข้าไป

ศึกษา และขอความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ ไม่ใช้วิธีการบังคับ ชูเชิญ หรือหลอกลวง เพื่อที่จะได้ข้อมูล และเพื่อ ไม่ให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกศึกษาเป็นเรื่องเปิดเผย หรือทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้ที่ให้ข้อมูล ในการเขียนรายงานผลการศึกษาก็ไม่ระบุชื่อและนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูล ยกเว้นกรณีที่ได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลแล้ว

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน ดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาคำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ประจำสถานีนอนามัยในอำเภอวังจันทน์ 17 แห่ง และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระบาดวิทยาของโรงพยาบาลวังจันทน์ เพื่อนัดกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

4.2 การใช้ข้อมูลเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วง โดยอาศัยข้อมูลจากโรงพยาบาลวังจันทน์ อำเภอวังจันทน์ จังหวัดแพร่ ข้อมูลการรับบริการด้านสุขภาพจากสถานีนอนามัย 17 แห่ง หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคอุจจาระร่วง จากห้องสมุดและแหล่งหนังสือ เป็นต้น

4.3 การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่สถานีนอนามัย 17 แห่งและที่โรงพยาบาลวังจันทน์

4.4 ผู้ศึกษานำบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรม SPSS/PC

5. การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ ได้มามีความถูกต้องหรือไม่ โดยการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่

5.1 แหล่งเวลา โดยการสัมภาษณ์ซ้ำในคำถามเดิมกับบุคคลที่ให้ข้อมูลคนเดิม ในเวลาที่แตกต่างกัน เช่น เช้า สาย บ่าย เย็น เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลเดียวกันหากเก็บต่างเวลากันจะได้ คำตอบเหมือนกันหรือไม่

5.2 แหล่งสถานที่ โดยการเก็บข้อมูลจากบุคคลเดียวกันแต่เก็บต่างสถานที่แล้ว ดูว่าข้อมูลที่ ได้เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5.3 แหล่งบุคคล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลายคนในคำถามเดียวกัน เพื่อประเมินว่า หากบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่บันทึก และทำการวิเคราะห์โดยใช้โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC (Statistical Package for Social Science)

การคำนวณอุบัติการณ์ของโรค (Incidence ย่อว่า I) อัตราส่วนสัมพัทธ์ (Relative rate) ของอุบัติการณ์ของโรค (ในที่นี้ใช้ค่าย่อว่าค่า RR) และการประมาณค่าช่วงความเชื่อมั่น 95% (95% CI) ใช้วิธีการตามที่ Woodward, M.2005 แสดงไว้ ซึ่งมีสูตรสำหรับการหาค่า I และ RR ดังนี้

$$I = \text{จำนวนผู้ป่วยใหม่} / \text{จำนวนประชากรกลางปี}$$

$$RR = \text{อุบัติการณ์ของโรคในกลุ่มที่ 2} / \text{อุบัติการณ์ของโรค ในกลุ่มที่ 1}$$

(สำหรับสูตร คำนวณหาค่า 95% CI ของค่าทั้งสอง ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข)

Woodward, M.2005 ได้อ้างด้วยว่าส่วนใหญ่แล้ว ค่าอัตราส่วนสัมพัทธ์นี้ ใช้ประมาณแทนค่าอัตราเสี่ยงสัมพัทธ์ (relative risk) ได้

ในการอธิบายข้อมูลพฤติกรรมอนามัย การปฏิบัติการสุขภาพ ความรู้เรื่องการสุขภาพ และความรู้เรื่องโรคอุจจาระร่วง ได้ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)